

ROMANIA

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR

Comisia pentru comunitățile de români
din afara granițelor țării

Nr. de înregistrare: A/PMP/569/11.05.2018

PARLAMENTUL
ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR

Nr. 4132A/11.05.2018

ÎNTREBARE PARLAMENTARĂ

Adresată: Domnului Teodor-Viorel MELEȘCANU, Ministru al Afacerilor Externe

De către: Deputat Constantin CODREANU, Președinte al Comisiei pentru comunitățile de români din afara granițelor țării

Data: 11/05/2018

Obiectul întrebării: *Iradeaua sultanului din 9 mai 1905 și Teșkereaua din 10 mai 1905 privind recunoașterea drepturilor românilor din Imperiul Otoman (meglenoromâni și aromâni)*

Mult stimată domnule Ministru,

Acum 113 ani, în seara zilei de 9 mai 1905, dând curs cererilor hotărâte și demersurilor energice ale României, sultanul Abdul Hamid al II-lea (İkinci Abdülhamit) emitea la Constantinopol un Decret imperial, numit turcește Iradea, prin care românii din Imperiul Otoman, care cuprindea atunci o bună parte a Peninsulei balcanice, erau recunoscuți oficial drept a 17-cea națiune, distinctă de națiunea elenă ortodoxă. Astfel, România înregistra un strălucit succes diplomatic în favoarea conașionalilor săi de la sud de Dunăre, vorbitori ai dialectelor istorice ale limbii române comune: meglenoromân și aromân.

Pentru conformitate, Vă rugăm respectuos să vedeți mai jos versiunea română a textului Iradelei, așa cum a fost aceasta transmisă încă din epocă:

„Majestatea sa Imperială, sultanul, care în sentimentele sale de înaltă justiție și îngrijire părintească pentru popoarele sale, își întinde binefacerile și favorurile sale asupra tuturor supușilor săi credincioși, fără deosebire de rasă, nici religione, luând în considerație suplicele supuse, în timpul din urmă, la picioarele tronului imperial de către supușii săi valahi, a binevoit să ordone că, în virtutea drepturilor civile, de care dânșii se bucură cu același titlu ca și ceilalți supuși nemusulmani, comunitățile lor să desemneze pe muhtari (primari) conform cu regulamentele în vigoare; ca, după cum se practică pentru celelalte comunități, membrii valahi să fie deopotrivă admiși, după regulă, în consiliile administrative și ca înlesniri să fie acordate de către autoritățile imperiale pentru profesori numiți de către zisele comunități pentru inspectarea școlilor și îndeplinirea formalităților dictate de legile Imperiului pentru deschiderea noilor

stabilimente școlare. Această ordonanță imperială a fost comunicată departamentelor respective pentru executarea ei.”

A doua zi, pe 10 mai 1905 Iradeaua sultanală a fost adusă la cunoștință publică. Astfel, românii de viță meglenoromână și aromână căpătau drepturi depline pe planul administrației locale, precum și pe plan școlar și bisericesc.

De asemenea, la 10 mai 1905, ministrul otoman de Justiție, Abdurrahman Nûreddin Pașa, i-a comunicat oficial Patriarhului grec de Constantinopol recunoașterea comunităților române (Ullah milleti) din Imperiu, distinct de națiunea elenă ortodoxă, sens în care a fost emisă o Teşkerea (Tezkere).

Intervențiile energice ale României pentru recunoașterea oficială a elementului etnic românesc din cuprinsul Imperiului Otoman au durat mai mult de patru ani, datorându-se ambasadorului României la Constantinopol, Alexandru Emanoil Lahovary, și colaboratorului său Gheorghe Derussi.

În semn de mulțumire pentru gestul sultanului Abdul Hamid al II-lea de recunoaștere a naționalității române din Imperiul Otoman, Regele României a dispus construirea unei mari Moschei în Constanța, pentru necesitățile minorității turco-tătare din țara noastră. Această moschee, cunoscută ca Moscheea Carol I și ridicată în Piața Ovidiu din marele nostru port la Marea Neagră, a fost inaugurată la 31 mai 1913.

Începând cu anul 1906 data de 10 mai a fost sărbătorită în România și în fostul Imperiu Otoman drept Zi a Românilor din Balcani.

Întrucât textul Iradelei sultanale din 9 mai 1905 și cel al Teșkerelei ministeriale din 10 mai 1905 nu au fost publicate niciodată în originalul turc, există persoane și crecuri interesate să dezvolte speculații defavorabile României în jurul celor două documente de o importanță majoră pentru istoriografia românească.

Am fi deosebit de recunoscători dacă aceste documente importante pentru studiul istoric, cu singuranță păstrate în Arhivele de stat ale Republicii Turcia, dar posibil și în arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României, ne-ar putea fi puse la dispoziție, prin amabilitate, în copie facsimilă.

În legătură cu cele arătate mai sus, apelăm la sprijinul Excelenței Voastre și a onoratului Minister al Afacerilor Externe, rugându-vă respectuos să ne ajutați în vederea obținerii, din arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României, sau din Arhivele de stat ale Republicii Turcia, urmare a solicitărilor pe canale diplomatice, conform uzanțelor, a unor copii facsimile după:

- originalul în limba turcă osmană al Iradelei (Irade) emise de sultanul Abdul Hamid al II-lea (İkinci Abdülhamit) la 9 mai 1905 (17 rebi-ul-ebel 1323, conform calendarului islamic) cu privire la recunoașterea drepturilor naționale ale românilor (Ullah milleti) din Imperiului Otoman;

- originalul în limba turcă al Teşkerelei (Tezkere) ministrului de Justiție Abdurrahman Nûreddin Paşa, din 10 mai 1905 (18 rebi-ul-ebel 1323, conform calendarului islamic), prin care acesta i-a comunicat oficial Patriarhului grec (Îstanbul Rum Ortodoks Patriği) recunoaşterea comunităţilor române (Ullah milleti).

Comisia pentru Comunităţile de români din afara graniţelor ţării are nevoie de aceste texte originale, ca unele de referinţă istorică, în abordarea problematicii românilor din Balcani (meglenoromâni şi aromâni).

Totodată, având în vedere cele menţionate, vă rugăm respectuos să ne transmiteţi:

1. Dacă în arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României există o variantă originală în turca otomană a Iradelei sultanale din 9 mai 1905 privind recunoaşterea drepturilor naţionale ale românilor din Imperiul Otoman.
2. Dacă în arhiva Ministerului Afacerilor Externe al României există o variantă originală în turca otomană a Teşkerelei ministeriale din 10 mai 1905.
3. În cazul unor răspunsuri negative la întrebările de mai sus, dacă Ministerul Afacerilor Externe al României poate iniţia demersurile oficiale necesare, pe canale diplomatice, conform uzanţelor, în vederea obţinerii din arhivele Republicii Turcia a unor copii facsimile ale Iradelei sultanale din 9 mai 1905 şi a Teşkerelei ministeriale din 10 mai 1905.

Orice informaţii suplimentare tangente cu aceste subiecte sunt binevenite.

Vă rugăm să transmiteţi răspunsul, în scris şi oral, Comisiei pentru comunităţile de români din afara graniţelor ţării.

În atenţia: Deputat Constantin CODREANU, Preşedinte al Comisiei pentru comunităţile de români din afara graniţelor ţării;

Cu respect,

PREŞEDINTE,
Deputat Constantin CODREANU

